

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 181
אלול תשע"ה

גודל המכשול בעירוב שיש בו פסול אחד בלבד

המשמעות של דבר כזה, עירוב שאינו מושלם, ישוב שהעירוב שבו פסול, כי זה דבר נורא מאוד, זה כולל את כל בני הישוב, עשרות ולפעמים מאות בני אדם שומרי שבת, שבכל שבת לוקחים דברים ממקום למקום, וכל מעשה כזה הוא איסור גמור בשוגג. בעיה אחת כזו, הרי אוסרת את הטלטול בכל הישוב, בכל הרחובות אסור לטלטל יותר מדי אמות [שהם בסה"כ כשני מטרים]. ואפילו בתוך החצרות אסור אם אין לחצר גדרות המקיפות אותה מכל ארבעת הצדדים וכן אסור להוציא דבר כלשהו מהבית לרחובות ולחצרות האלו, או להכניס מהם לבית. כמוכן שהמצוה והזכות לתקן עירוב כזה, גדולה ועצומה ביותר, להציל עשרות ומאות אנשים מחילול שבת. ואע"פ שברור שהעירוב שם לא יגיע למצב מהודר כמו עירוב שכונתי, כי נתוני השטח קשים יותר, והעמודים אינם ישרים וכו'. בכל זאת גדולי הדורות לימדונו, שבמקום שאנשים בלא"ה מטלטלים, אם אפשר לעשות שיהיה עירוב כשר לפי חלק מהשיטות, אם הם שיטות שהובאו להלכה, מצווה לעשות זאת, למרות שאברך שיתקשר אח"כ וישאל, יש לומר לו שלא יטלטל במצב כזה [מלבד הבעיה של הפיקוח לאחר התיקון כדלקמן].

בדברים אלו אנו באים לציין ולבאר שני דברים. א. מצוה לסייע ולפעול לתיקון העירוב, גם במקומות שמדובר בדרגת כשרות שאיננו סומכים עליה, באופן שהיא תהיה כשרה עכ"פ לפי שיטות שהובאו להלכה, והכל ע"פ הוראות הרבנים. ב. עלינו לדעת את המשמעות החמורה של עירוב שיש בו רק בעיה אחת! בעיה אחת בסך הכל, אבל זה הכל!

שינוי קטן בקשירת החוט וחומרותו

דבר נוסף שהיה בבדיקת הישוב בשבוע זה, שהוא נראה כדבר קטן, אבל החשיבות שלו היא ממש כמו הדין הנ"ל, ועוד יותר חמור, באחד העמודים של העירוב, עשו את הברזלים שבראש העמוד בצורת V כנהוג, אלא שהוא היה פתוח מאוד, וראשי הברזלים בלטו כלפי חוץ, והחוט היה קשור אל קצה הברזל הפתוח, גבוה מעט מראש העמוד. והנה זה שהחוט גבוה מעט, אין בזה בעיה, משום שכתב השו"ע (סי' שס"ב סי"א) שהעמודים אינם

חוט שקשור בראש העמוד ואינו כשר

צריכים לגעת בחוט, אלא אם הם מתחת החוט, דנים אותם כאילו עולים למעלה עד החוט, וכמו שביאר המשנ"ב (שם ס"ק ס"ב) דהיינו מדין גוד אסיק מחיצתא, ובתנאי שהחוט מכונן כנגד העמוד ממש. אבל במקום הזה שקשרו את החוט לברזל של הוי, והוי פתוח, נמצא שהחוט אינו מכונן כנגד העמוד, דהיינו שכאשר נאמר גוד אסיק מהעמוד, הרי החוט יהיה מהצד שלו. ודבר כזה פוסל מעיקר הדין. ואפילו שהסטייה מכנגד העמוד היא מעט, כותב המשנ"ב בשני מקומות (סי' שס"ב ס"ק ס"ג, וסי' שס"ג ס"ק ק"ד) שאפילו אם הסטייה היא כלשהו, ג"כ פסול והמשנ"ב מבאר, כי אפילו אם החוט צמוד לעמוד מן הצד פסול, א"כ גם כשהחוט גבוה יותר והגוד אסיק עולה מהצד של החוט במשהו, הרי זה מן הצד ופסול.

הדבר הזה חמור כמו חוט שקשור לסככה, שהוא פוסל את כל העירוב לגמרי. אלא שהתיקון שלו יותר קל, כי לא צריך להעמיד עמוד חדש, אלא רק להסיר את החוט ולקשור אותו באופן שיעבור בתוך האמצע של הוי, [כדרך שעושים ברוב המקומות שהחוט עובר באמצע ויורד למטה, וקושרים אותו בצידו העמוד למטה].

התיקון הקטן יותר חמור מתיקון גדול

אבל מצד שני הדבר הזה יותר חמור מחוט שקשור לסככה, כי בסככה כל מי שקצת מבין יודע לראות שהוא במצב לא תקין, וגם מי שאינו מבין

ישוב שהאחראי בודק כל שבוע, והעירוב פסול לחלוטין

בשבועות האחרונים יש הרבה מקומות שמנסים לנצל את הימים שלפני הבחירות, על מנת להשיג את התקציב הנדרש לתקן את העירוב. ויש מקומות שכבר תקופה ארוכה מאז שמוקד העירוב בדק את המקום והודיע על המצב של העירוב שאינו כשר, ובכל זאת לא היתה אונן קשבת מצד הרשויות, ואמרו שיתקנו ולא תיקנו, אך כעת מנצלים את האינטרסים הגשמיים להשיג גם מצוות, ותיקון העירוב שהוא להציל רבים ממכשול גדול, ויהי רצון שנזכה שכל המקומות יתקנו כהלכה.

אחד מהמקומות שפנו למוקד העירוב לחזור ולהגיש את רשימת הדברים הפוסלים את העירוב, על מנת להעבירם אל הגורמים הרשמיים לקבלת התקציב, ישוב במרכז הארץ באזור לוד. בישוב זה יש אדם מבוגר שנוסע עם אופניים מידי יום ישישי לבדוק את העירוב, ולתקן את החוטים שנקרעו בו. וכן סיפר לנו האיש שמתקן את העירוב, שהוא עשה בשבועות האחרונים שלשה עמודים חדשים במקום מסוים, כדי שהם יהיו סמוכים לכביש ויכלו להגיע לתקנם בקלות. ולמרות זאת לצערנו העירוב אינו תקין כלל. לפני יותר משנה פנה אלינו אחד מאנשי הישוב שראה שיש אחורי ביתו עמוד עקום שלא מתקנים אותו, וניסה לומר לאנשי הציבור שבישוב ולעורר על כך ולא הצליח, ואז הוא מצא את מוקד העירוב וביקש שנבדוק ונאשר בצורה רשמית את הבעיות, כדי שיהיה אפשר להראות ולדרוש שיתקנו את העירוב. מוקד העירוב הגיע לבדוק את העירוב, והבודק ידע שאם בשביל עמוד עקום בלבד באמת אין לו מה להגיע, כי בישובים זה בעיה שאין לה פתרון טוב, אבל מתוך הנסיון זה רק סיבה למצוא את הבעיות האחרות. וכן היה, אבל הרבה יותר ממה שהבודק העלה בדעתו.

במהלך הבדיקה נמצא באחד המקומות שהחוט קשור לברזל של חממה עזובה, והחוט כרוך מן הצד של העמוד. דבר כזה אינו כשר לצוה"פ כלל, ודבר אחד כזה פוסל את כל העירוב.

בנוסף לכך אחרי החוט הזה לא היה חוט נוסף שממשיך ממנו, אלא בקצה אחר של החממה יצא חוט אחר אל העמוד הבא, ובין הברזלים של החממה לא היה חוט. והנה לפעמים יש אפשרות לדון שהברזלים של החממה ייחשבו צורת הפתח, אבל כמעט תמיד זה יתכן רק בצד אחד של החממה, או לאורך או לרוחב, אבל לא לשני הצדדים, משום שאם פסי האורך יושבים על העמודים, א"כ פסי הרוחב מחוברים לפסים האורך ולא מעל העמודים. וכן להיפך. [ויש מקרים ששני הצדדים אינם כשרים, ומקרים בודדים ששני הצדדים יכולים להיות כשרים ואכמ"ל], אבל במקום הזה שהחוט שיוצא מהחממה היה בפניה אחרת לגמרי, לא היה לזה שום היתר של צורת הפתח.

חוט אחד בעירוב קשור לסככה ללא לוד

הבודק של המוקד התפלל מאוד כיצד יתכן שיש אדם שבודק ומתקן כל שבוע, ועושה את החוטים בצורה כזו שאינה כשרה כלל. אבל בהמשך הבדיקה הוא הגיע למקום נוסף שהיתה בו בעיה דומה, ועוד יותר פשוטה. באחת מצורות הפתח היה

חסר עמוד, שכנראה נפל במשך הזמן, והחוט עבר מהעמוד הראשון לעמוד של סככה ישנה, וכרוך מסביב לעמוד מן הצד, וממשיך אל העמוד הבא אחריו. בענין זה כתב השו"ע (סי' שס"ב סי"א) שאם חיבר הקנה העליון מן הצד, ואפילו רק בצד אחד, לא מהני. כלומר אין לזה דין צורת הפתח כלל. וא"כ המקום שתחת החוט הזה פרוץ, והרי הוא באורך של יותר מדי אמות [שהם רק כחמש מטרים, והחוט הנ"ל משמש לסגור יותר משלושים מטרים]. וא"כ לכל העירוב יש פירצה שאורכה יותר מדי אמות, [ואפילו עומד מרובה לא יכול להתייר יותר מדי אמות (שם סעיף ט')]. וא"כ הבעיה הזו פוסלת את כל העירוב.

הצבע של הנעליים אפשר לא לצאת לטייל בשבת הנופש בצפון, הרי ודאי שבשביל קיום ההלכה, שבביל דבר שע"פ רבותינו צריך להימנע ממנו, ודאי שאפשר וצריך שלא לצאת לטייל, לטלטל. אנחנו רק צריכים להבין ולחוש, שחוסר כשרות הוא לא פחות מחוסר נעליים.

גדר היה שצמחה והעמוד שבתוכה נפסל

במקביל לבדיקות הקשות של הישובים, שיש בהם קושי בהוראה ובהדרכה למעשה, יותר מהקושי בבדיקה עצמה, המוקד עסק בשבועות אלו גם בבדיקה והדרכה לעירובים שכונתיים.

שגם בהם יש זרוגות שונות. באחד העירובים שנבדקו השבוע היה מקום אחד שהעמידו את העמוד של העירוב צמוד לבנין, ועשו צורת הפתח לסגור בין בנין לבנין, וקירות הבנין משמשים המשך למחיצות העירוב.

עמוד זה העמידו לפני הרבה שנים, וכעת לאחר תקופה ארוכה גדלו הצמחים שבקצה החצר, והגיעו לגובה של יותר ממטר. הרי במצב כזה יש לצמחים דין מחיצה, וכעת יוצא שהעמוד נמצא בתוך חצר מוקפת

במחיצות, ובדין זה כתב המשנ"ב (סי' ס"ג ק"א) שאם העמודים או אחד מהם, עומדים בתוך חצר מוקפת מחיצות, לאו כלום הוא. כיון שהעמוד נועד לעשות דין צורת הפתח על הרחוב, והוא נמצא ברשות אחרת מהרחוב, אינו יכול להשלים את צורת הפתח.

הנה דבר זה הוא אחד מהדברים המתחדשים, שגם כאשר עושים את העירוב בצורה טובה, צריך להמשיך כל הזמן לפקח על דברים המתחדשים, ולא מספיק לראות שהחוטים נשארו שלמים, כי יש עוד דברים שמשנתנים בתוך חלל הפתח או לפניו, ודברים אלו יכולים לפסול את כשרות העירוב.

כדי לתקן דבר זה, אפשר לעשות לחי על הצמחים מבחוץ, והלחי הוא כאילו עמוד חדש, שנמצא ברחוב ולא בתוך החצר. אלא שהבעיה שהצמחים יכולים לצמוח מעליו, ולפסול אותו מדין דבר המפסיק בין הלחי לחוט (כמ"ש המשנ"ב שם ס"ג ק"ב), וא"כ האחראי יצטרך להקפיד כל זמן קצר לגזום את הצמחים. ועוד בעיה שלפעמים יש פירצה בין הצמחים במקום כלשהו, וא"כ המחיצה של החצר אינה שלימה, והם לא יוכלו לשמש כהמשך ממקום הלחי עד הבנין [שהוא סוגר את המשך המחיצות]. לכן עדיף למצוא פתרון אחר, וכך אמרנו לאחראי שיעשה, שיעביד את העמוד לפניה אחרת, שבה אין צמחים, ועי"ז שוב יחבר את צורת הפתח אל קיר הבנין בוית אחרת.

בעירוב, יכול להבין שהחוט צריך להיות על עמודי עירוב ולא בעמודי סככה, והוא יסכים שצריך לתקן. כמו"כ אחרי התיקון שיעשו עמוד של עירוב ויקשרו את החוט לעמוד, אין חשש כ"כ ששוב יקשרו אותו לסככה באותו מקום, כי כשיש עמוד טוב קושרים לעמוד, וא"כ התיקון שעשו יהיה תיקון טוב. אבל בעמוד תקין של עירוב רק שהיו פתוח, הרי לא שמים לב להבדל הקטן בין אם החוט קשור לראש הברזל או לתחתית הברזל, בעיני אדם סתם זה נראה קשור בראש העמוד, וקשה לו להבין שההלכה דורשת שיהיה מעל העמוד אלא רק בראש העמוד. וגם אם אותו אדם שנמצא איתנו הבין, אבל לא נדע מי יהיה האיש שיתקן את החוט הזה כשיקרע פעם אחרת, ומי יודע איך הוא יקשר את החוט, אם לא ישוב על אותה טעות ויקשר אל קצה הוי. ואי אפשר לפקח על דבר זה, אא"כ יעמידו בודק מומחה שידע את ההבדל העדין הזה, ועוד דינים דומים לזה.

אם רוצים למנוע מכשול כזה בעתיד, צריך לשנות את ראש העמוד, וזה תיקון קשה מאוד, כי צריך להביא מנוף או טרקטור, לבצע עבודה בגובה. ולכן כמעט לא עושים תיקונים כאלו, ובעיקר משום שאנשים לא מרגישים את האחריות העתידית בזה, ומסתפקים בכך שעכשיו יתקנו את החוט בצורה נכונה.

במצבים כאלו קשה להגדיר את כשרות העירוב אפילו אחרי שיתקנו אותו, כיון שאין לנו אפשרות לעקוב האם לא יחול שינוי בקשירת החוט הזה. לכן זה אחד הדברים הקשים בנושא העירובים, שגם במקומות שהאחראי כבר יודע את ההלכות הבסיסיות, עדיין יש דברים שלא שמים לב אליהם, והמשמעות שלהם היא ענין של פסול ממש.

המשמעות החמורה של פיקוח לקשירת החוטים בלבד

בנושא הזה יש לנו קושי גדול לענות לאנשים ששואלים על מקומות שונים, ישובים נידחים או שאינם נידחים, מה כשרות העירוב של העירוב. והמוקד עונה לפי המידע שיש בידו ע"י בדיקה פרטית, שלא להסתמך על העירוב הזה, כי הפיקוח אינו מספיק טוב. ופעמים רבות השואלים מתקשים לקבל את התשובה, מה הבעיה אם המפקח לא בקי כ"כ, הרי הוא דואג שיהיה את כל החוטים, וכי אינך סומך עליו שהוא קושר את החוט. אבל לפי מה שהסברנו כאן, וגם פעמים רבות בגליונות קודמים השאלה היא הפוכה, מה יעזור לך שהוא קושר חוטים, וכי העירוב זה חוטים, הרי העירוב זה דין של "צורת הפתח", שיש נפק"מ גדולה ביותר בשינוי של שני סנטימטרים בצורת הקשירה. מלבד שאר ההלכות הרבות והמורכבות שיש בהלכות עירובין.

לפעמים היה מצב שכבר עשו שינוי בעירוב, וקשרו את החוט כראוי, והספק שלנו מי יודע מתי תחזור הבעיה שוב במקום זה או במקום אחר באותו עירוב. והשואל שואל האם אתה יודע שזה פסול? כמובן שאיננו יודעים שזה פסול, אבל זה שלא יודעים שהוא כשר, זה כמו פסול, כי אם אין כשרות מוסמכת שיכולה לעקוב על שינויים כאלו שפוסלים את העירוב, אסור להסתמך על העירוב בשום אופן. במקרים כאלו איננו אומרים שהעירוב פסול, אלא אומרים שלא להסתמך עליו, וצריך להימנע מלטלטל. ולצערנו יש אנשים שמורים היתר לעצמם לטלטל, כביכול זה חומרא לא לטלטל במקומות שאין פיקוח מוסמך, אבל הם בבחינת מוטב שיהיו שוגגין וכי, שעדיף שלא נאמר להם את האיסור בצורה יותר ברורה. ומי שנהרג מבין כבר בתשובה הנ"ל, שכאשר אנו אומרים שלא להסתמך על העירוב, זאת אומרת שאין כשרות, ומוצר ללא כשרות, הוא לא בשבילנו!

הוסר כשרות בעירוב לפחות כמו שחסר נעליים

בענין זה נסיים בסיפור שסיפר אברך אחד מתוך השואלים של ימי בין הזמנים, שהתקשר לברר על אחת הערים הצפונית ששה בהם עם משפחתו. המשיב במוקד אמר לו שבאותו מקום יש עירוב כלשהו, אבל זה ברמה נמוכה, ויש כמה דברים שהוראת הפוסקים שלא להתיר אותם, לכן צריך להימנע מלטלטל. האברך הוסיף ואמר שהוא בסה"כ זוג צעיר עם תינוק קטן, ואם לא יוכלו לטלטל הם לא יוכלו לטייל כל השבת. והמשיב ענה שהוא מבין את גודל הצורך, אבל גם במצב כזה אי אפשר להתיר להסתמך על העירוב ההוא.

לאחר ימי בין הזמנים התקשר שוב אותו אברך, והוא אמר שיש לו דבר חשוב לספר, מה היה בסוף באותה שבת. הנה הוא התחבט מאוד האם להורות לאשתו שלא תצא מהבית כל השבת, או שבפעם הזו יקלו יותר ממנהגם. אלא שאח"כ אשתו גילתה שהיא שכחה להביא את נעלי השבת, ויש לה רק נעליים של ימי חול. האכזבה שלה היתה גדולה, והיא אמרה שכך היא לא יכולה לצאת לרחוב בשבת. האברך לא הבין מה הבעיה אם לא הולכים יחד, ויש נעליים של יום חול, אבל הוא סבר וקיבל, ולא יצאו לטייל באותה שבת. כעת אחר שעברה השבת אומר אותו אברך, אם שבביל

מגבית חדשה למען ישוב מבוקש

לאחר ההצלחה בס"ד במגבית למען תיקון אחד העירובים המבוקשים בצפון הארץ, אנו פועלים בשיתוף עם האחראי המקומי, להקמת העירוב ע"פ הדרישות ההלכתיות המקובלות בעירובים שכונתיים. רוב הדברים כבר נעשו, ואנו מקיים שבזמן הקרוב יושלם העירוב.

במקביל אנו פותחים במגבית חדשה עבור מקום שמתארחים בו מאות משפחות חרדיות מידי שנה. מדובר בתיקון שנצרך לחזור עליו פעמיים או שלש בשנה, והמגבית כעת היא עבור פעמיים, שיועילו לטווח של חצי שנה או יותר. במגבית זו סכום היעד שלה נמוך יותר, ואנו מקיים להשלים אותה ולבצע את התיקון בהקדם האפשרי. כל מי שרוצה ליטול זכות זו לפני יום הדין, שיפנה אל מוקדי ההתרמה ברחבי הארץ, במכשירים של "קהילות" או "נדרים פלוס" בחיפוש "מוקד העירוב".

המגבית נערכת בצורה חדשה, ע"י קביעת יעד לסכום הנצרך, וכל תורם במכשירי ההתרמה, יוריד באופן ישיר מהסכום הנקוב.

התורמים מאתיים ש"ח ומעלה, ישאירו טלפון, ויקבלו עידכון על מקום התיקון, ומתי הוא נעשה בפועל.

מצוה זו תעמוד לזכות כל התורמים, להתברך בבנים צדיקים תלמידי חכמים, וירו נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם.

ההתרמה מתבצעת במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס"

בחיפוש "מוקד העירוב"

או במענה הטלפוני של המוקד 054-84-833-20

בס"ד נפתחת ההרשמה לבדיקת הסוכות,

ע"י מכשיר המדידה של מוקד העירוב.

כמו כן תינתן הדרכה למעוניינים לעשות עירוב לחצר, כדי לטלטל בשבת חוה"ממהבית לסוכה שבחצר. [וכן ביו"ט לענין הוצאה שלא לצורך].

המעוניינים ירשמו בטל' 0548483320

